

ΕΥΕΒΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΕΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙ

ΕΙΟΣ Β'.

28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1882.

ΤΕΥΧΟΣ ΑΕ'.

ΤΟ ΡΟΔΟΝ.

. . . . Πόσον ώραϊον μᾶς φαίνεται ὅταν κοσμηῇ τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας ἡμῶν καὶ πόσον συμπαθεῖ πρὸς τὸ πένθος μας ὅταν μαραινηται ἐπὶ τῶν τάφων!

Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐπισύρῃ τὸ σέβας ἡμῶν τὸ ρόδον, ὅπερ ἐνδίδει εἰς ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας, τὰς ἰδέας, τὰ ὄνειρά μας, δέχεται ὅλας τὰς μεταμορφώσεις τοῦ χρώματος καὶ τῶν διαστάσεων χωρὶς νὰ στερῆται τῆς κομψότητος τοῦ σχήματος αὐτοῦ; ὑφίσταται τὰς ἀναριθμήτους ἀλλοιώσεις, εἰς ἃς ὑποβάλλει αὐτὸ ὁ ἔραστής αὐτοῦ, καὶ χωρὶς νὰ μένῃ τὸ ρόδον τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, διατελεῖ πάντοτε τὸ ἀντικείμενον τοῦ θαυμασμοῦ μας; Ἡ χάρις τοῦ κάλυκος του μᾶς γοητεύει, ἡ λαμπρότης καὶ δροσερότης τοῦ χρωματισμοῦ του μᾶς μαγεύουσι· καὶ ὅπως μᾶς καταιγμαλωτίσῃ, ἅμα ἀνοίξῃ ἀποπνέει εὐωδίαν ἡδυστάτην. Τούτου ἕνεκα ἐκπλητόμεθα μανθάνοντες ὅτι Μαρία ἡ ἐκ Μεδίκων ἡσθάνθη ἑαυτὴν παθοῦσαν ἐπὶ τῇ θεᾷ ἑνὸς ρόδου ἐζωγραφημένου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο, εἶναι ὅλως ἐξαιρετικὸν καὶ μοναδικόν· διότι ἡ γυνὴ ἀγαπᾷ φυ-

σικῶς τὸ ρόδον πρὸς τὸ ὅποϊον ποθεῖ νὰ συγκρίνηται. Τούναντίον δὲ ἡ ώραία Γαβριέλλα, ἡ εὐνοουμένη Ἑρρίκου τοῦ Δ'. ἠγάπα μανιωδῶς τὰ ρόδα καὶ ὁ ἄπιστος σύζυγος τῆς Μαρίας τῆς ἐκ Μεδίκων ἐξεδικεῖτο δαφιλῶς διὰ τὴν ἀποστροφήν τῆς βασιλίσσης πρὸς τὰ ρόδα φροντίζων νὰ καλλιεργῶνται τὰ ὠριότερα εἶδη αὐτῶν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ περιπτέρου τῆς Γαβριέλλης.

Τὸ ρόδον, ἐπαναλαμβάνω, ἐνδίδει εἰς ὅλας ἡμῶν τὰς ἰδιοτροπίας. Εἶναι εὐκὸλον νὰ κρίνῃ τις περὶ τούτου ἐκ τῶν χιλιάδων τῶν ποικιλιῶν, ὅφ' ἃς παρίστανται τὰ ἀναριθμητὰ εἶδη, ἅτινα οἱ κηπουροὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ καλλιεργῶσι. Δὲν θὰ νομισθῶ ὑπερβολικὸς ἐκτιμῶν εἰς 13—14,000 τὰς ἐκλεκτὰς ποικιλίας τῶν ρόδων. Οὕτω δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῶμεν ἂν ἀναριθμώσωμεν εἰς 5,000 τὰς ποικιλίας τῶν ἐν Εὐρώπῃ ρόδων καὶ ἂν ῥοδομανεῖς τινες τῆς Λουγδουνιανῆς ἐπαρχίας κατέχωσι συλλογὰς 2000 ποικιλιῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ροδιῶν τῶν ἀνηκουσῶν μόνον εἰς τοὺς ροδοφίλους τοῦ νομοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνης ἐξετιμήθη τῷ 1875 εἰς 2 ἑκατομμύρια περίπου, οἱ δὲ ροδοφίλοι τοῦ νομοῦ Σηκουάνα καὶ Οὐάζης κατεῖχον ἐν

ἐκατομμύριον καὶ ἐπέκεινα. Τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀριθμῶν τούτων κατανοεῖ τις ὅταν παρευρεθῇ εἰς τινὰ ἔκθεσιν τῶν ῥόδων. Κατὰ τὴν εἰδικὴν ἔκθεσιν τῶν ῥόδων τοῦ Brie-Compte-Robert τὴν γενομένην τῷ 1865 ὑπῆρχον 63,500 ῥόδα σταλέντα ὑπὸ τεσσαράκοντα ἐκθετῶν καὶ περιέχοντα 800 περίπου ποικιλίας. Ἐκτοτε δὲ αἱ πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν ῥοδιῶν διαθέσεις ἤρξαντο ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τῇ Γαλλίᾳ, ὥστε ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου φέρεται αὐθορμήτως εἰς τὰ θαύματα τῆς *Xalimās*.

Ἡ καταγωγή τοῦ ῥόδου εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστος. Ἡθιανῶς ὑπῆρξε τοῦτο ἐν τῶν κοσμημάτων τῆς Ἑβραίων πρώτων ἡμῶν προγόνων ἀλλὰ, ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ μυθολογία διδάσκει ἡμᾶς ὅτι τὸ πρῶτον ῥόδον ὅπερ ἐφάνη ἐπὶ τῆς γῆς ἀνήγγειλε τὴν γέννησιν τῆς Παλλάδος. Πᾶσα ἡ γῆ σχεδὸν εἶναι πατρίς τοῦ ῥόδου, διότι εὐρίσκειται εἰς τοὺς παγῶνας τῆς Γροιλανδίας καὶ τῆς Καμπούτσκας ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη τοῦ Μεξικῆ καὶ τῆς Ἀβυσσινίας. Ἡ Ἀσία κέκτηται ῥόδα ὡς καὶ ἡ Εὐρώπη· ἐνθυμηθῶμεν δὲ ὅτι ἐκ τοῦ Καυκάσου ἐλάβομεν τὴν *ἐκατομύριον ῥοδιῶν*, ἐκ τῆς Περσίας τὴν *δειδρικήν ῥοδιῶν*, ἐκ τῶν ἀκτῶν τοῦ Βοσπόρου τὴν *κιτρίνην ῥοδιῶν* καὶ ἐκ τῆς Δαμασκού τὴν ὁμώνυμον ταύτης ῥοδιῶν κτλ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κυρίως βοτανικῶν εἰδῶν δὲν εἶναι μέγας: 14 εἶδη ἐν Ἀμερικῇ, 39 ἐν Ἀσίᾳ, 3 ἐν Ἀφρικῇ, 1 ἐν

Βαρβαρίᾳ καὶ ἐν Μαδέρα, 1 ἐν Αἰγύπτῳ, 1 ἐν Ἀβυσσινίᾳ, ἐν τῇ βορείῳ Εὐρώπῃ 6, ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ 10, ἐν τῇ Γαλλίᾳ 19· ἡ Γερμανία εἶναι ἡ ἥτιον πλουσία· ἐν τῇ μεσημβρινῇ καὶ τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ θέλουσιν ἀνακαλυφθῆ βεβαίως καὶ ἄλλα εἶδη.

Ἡ Ἑλλὰς ἠγάπησεν ἐμμανῶς τὸν βασιλέα αὐτῶν τῶν ἀνθέων· ἡ Σαπφῶ, ὁ Ἀνακρέων καὶ ὁ Ὀμηρος ἐψάλαν αὐτό. Οἱ Ἕλληνες ἀφιέρουν τὸ ῥόδον εἰς τὴν Ἀργὴν, τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὰς Χάριτας. Ἐστεφανοῦντο διὰ ῥόδων εἰς τὰς ἐορτάς, εἰς τοὺς θριάμβους καὶ τὰ συμπόσια· ἐκόσμου ῥοδίνοις στεφάνοις τὰ ἀγάλματα τῆς Ἑθης, τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῆς Χλωρίδος. Τὸ ῥόδον ἦτο, ἐν γένει ἀντικείμενον τῶν χαριστέρων ἀλληγοριῶν.

Οὐδεμία μνεῖα τοῦ ῥόδου ἀπηντήθη μέχρι τοῦδε εἰς τὰ ἱεροφυλικά· σοφοὶ τινες μάλιστα ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ἀπαντᾶται οὐδὲ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ κειμένῳ τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἐν τούτοις εἰς τὰ ἱερά βιβλία ἡ αἰωνία σοφία παραβάλλεται πρὸς τοὺς ῥοδιῶνας, οἵτινες ἐφαίνοντο πλησίον τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶχον τὸ μέτωπον ἐστεμμένον ῥόδοις κατὰ τὴν τελετὴν τῆς θυσίας.

Ἡ Ῥώμη ἐδανείσθη ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὸν πρὸς τὸ ῥόδον ἔρωτα καὶ ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς Λατινικοῖς συγγραφεῦσιν ὅτι βροχὴ ῥόδων ἐπιπτεν ἐπὶ τῶν συνδατυμῶν. Οὕτω δέσφη ῥόδων ἐρρίφθη εἰς τὸ γέφυμα ὅπερ ἡ Κλεοπάτρα προσήνεγκε τῷ

Ἀντωνίῳ. Ὁ Νέρων ἐν μιᾷ μόνῃ τελετῇ κατὰ τὴν Βάγιαν ἐδαπάνησεν εἰς ῥόδα 4 ἐκατομμύρια σεστερτίων (500,000 φρ.) Οἱ νέοι μνηστῆρες ἐφέροντο εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Ὑμεναίου ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ῥόδοις κεκοσμημένην· ῥόδα ἔρριπτον ἐπίσης ἐπὶ τῶν τάφων, ὡς τελευταῖον μῦρον, ὡς τελευταῖον δαῖμα σεβασμοῦ πρὸς τὸ ποθούμενον ἀντικείμενον.

Ἡ ἰσλαμικὴ Ἀνατολὴ ἐκλήρονόμησεν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος τὴν πρὸς τὸ ῥόδον ἀγάπην. Οἱ ἀνατολικοὶ ἡγεμόνες ἠρέσκοντο ἐν τῇ ἡδουπαθείᾳ αὐτῶν, μεθύοντες ἐκ τῆς εὐωδίας τῶν ῥόδων. Ὁ ποιητὴς Σααδὴ ἐποίησε τὸν *κίποιον τῶν ἀνθέων*, ἔργον γνωστὸν εἰς τοὺς γλωσσολόγους. Οἱ Ἀραβες δαφιλῶς ἐκαλλιέργουν τὰ ῥόδα ἐν τοῖς κήποις αὐτῶν, καὶ τὰ ἀνάκτορα τῆς Καρδούης, τῆς Ἀλάμβρας, τῆς Βαλεντίας ἐβρίθον ῥοδιῶνων. Οἱ Χριστιανοὶ ἔδωκαν εἰς τὴν Θεομήτορα τὸ συμβολικὸν ὄνομα τοῦ ῥόδου τοῦ *μυστικοῦ*.

Ἀφίνοντες δὲ τὴν ἀρχαιότητα, καθ' ἣν ὑπὸ τὴν γραφίδα τῶν ποιητῶν συχνότατα ἀπαντᾶται τὸ ῥόδον, ἐν ταῖς παραδόσεσιν, ὑπὸ τὸ κάλυμμα χαριστῶν ἀλληγοριῶν, ἃς ἰδωμεν ὀπίσω θαυμασμοῦ ἔτυχε παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἐξ αὐτοῦ θέλωμεν ἐνοῆσαι πόσον ἐθνικὸν, πόσον ἀληθῶς γαλλικὸν εἶναι τὸ ῥόδον.

Κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Φράγκων ἐν Γαλιτία τὸ ῥόδον ἐκαλλιέργειτο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῶρᾳ· διότι ἐὰν πιστεύσωμεν τὰ χρονικὰ Γρηγορίου τοῦ ἐκ Τούρ, ἡ βοσι-

λεῖα τοῦ Χιλπερίκου τοῦ Α' εἶδε πρῶτον ἐλάστησιν τῶν ῥόδων τῷ 584. Εἶναι πρόδηλον ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν ἐγίνωσκον τότε ὀλίγας ποικιλίας ῥόδων, ἐπειδὴ ἐθαύμαζον τὰ ῥόδα τῶν ἀγροτικῶν φρακτῶν καὶ τῶν θαμνῶνων. Τὸ λεγόμενον *ῥόδον τῶν κυτῶν* ἔχαιρε τότε μεγάλην φήμην ἕνεκα τῶν ἀποδιδόμενων αὐτῷ ἰδιοτήτων τῆς θεραπεύσεως τῆς λύσσης. Ἐπὶ τῆς φεουδαλικῆς δυναστείας, ἡ τιμαριούχος δέσποινα ἀποσυρομένη εἰς τὴν ἔπαυλιν αὐτῆς, ἐστερημένη συνήθως τῆς παρουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὅστις ἠσχολεῖτο εἰς τὸν πόλεμον, ἔστρεφε τὰς τρυφερότητας αὐτῆς εἰς τὰ ἄνθη, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀρχοντικοῦ κήπου ἔλαβε σπουδαίαν ἐπέκτασιν. Τὰ ῥόδα, φυσικῶς, ἐπολιτογραφηθησαν ἐν αὐτῷ ἐκ τῶν πρώτων, κατέστησαν ἥτιον σπάνια καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγένοντο ἀντικείμενον ἐμπορίου ἀρκετὰ σημαντικοῦ ἐν τισὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας, ὡς ἐν Βρίη καὶ ἐν Νορμανδίᾳ. Ἰδίως δὲ τὸ ἐμπόριον τῶν ῥόδων ἀπέβλεπεν εἰς τὴν κατασκευὴν ῥοδονέρου. Οὕτως ὁ τιμαριούχος ἐπέβαλλεν εἰς τὸν ὑποτελῆ αὐτοῦ ἀριθμὸν τινὰ ῥοδιῶνων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὁ φόρος οὗτος κατέστη τοσοῦτον γενικὸς εἰς τινὰ ἐποχὴν, ὥστε τὸ γεγονός τοῦ προσφέρειν ῥόδα ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ σύμβολον τῆς ἀφειλομένης εἰσφορᾶς τοῦ ὑποτελοῦς. Οὕτω βλέπομεν τοὺς δούκας καὶ τοὺς ὁμοτίμους τῆς Γαλλίας ὑποχρεωμένους γὰρ δίδωσι τρεῖς τοῦ

ἔτους εἰς τὸ δικαστικὸν βουλευτήριον τῶν Παρισίων (Parlement), ἐξ οὗ ἐξηρτῶντο, ὅτι ὠνόμαζον τότε *θμιλον ρόδων*. Ἡ ὑποταγὴ αὐτῆ διαιωνίσθη ἐπὶ μακρὸν χρόνον μέχρι τοῦ 15. αἰῶνος. Ὁ Ἐρρίκος Δ', ὅτε ἀκόμη ἦτο βασιλικὸς πρίγκηψ, δὲν ἐξαιρεῖτο τῆς ὄφειλῆς ταύτης. Ἄρχοντες καὶ ὑπάλληλοι τοῦ δικαστικοῦ βουλευτηρίου ὑφ' οἰονδήποτε τίτλον, ἐλάμβανον ρόδα, καὶ συχνάκις αἱ αἰθουσαι τούτων ἐβρίθον ἐξ αὐτῶν. Τὸ τιμαριωτικὸν τοῦτο δικαίωμα ὑπεστήριξε τὴν εἰσαγωγὴν νέων εἰδῶν. Οὕτως ὁ Τιβώ, κόμης τῆς Καμπανίας καὶ τῆς Βρίας, ἐπιστρέψας ἐκ τῆς σταυροφορίας εἰσήγαγε τὸ *Δαμασκηδὸν ρόδον*, οὔτινος ἡ καλλιέργεια ἰδιαζόντως ἀνεπτυχθῆ περίξ τῆς Προβηγκίας, ἐξ οὗ καὶ τὸ λεγόμενον *Μροβιγκιαρὸν ρόδον*.

Ἀναμνησθῶμεν δ' ἔτι ὅτι κατὰ τὸν μεσαιῶνα τὸ ρόδον ἐχρησίμευεν εἰς τὴν στέψιν τῆς ἀρετῆς καὶ ὅτι εἰς ἐπίσκοπος τοῦ Νουαγιών, ὁ ἅγιος Βενάρδος, ἐξαντάσθη κατὰ τὸν 15. αἰῶνα τὴν χαρίεσσαν τελετὴν τῆς στέψεως τῶν ροδιῶν, διατηρουμένην ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις τῆς Γαλλίας.

Οἱ Πάπαι παρεδέχθησαν βραδύτερον τὸ ἔθιμον τοῦτο τροποποιεῦντες αὐτό. Ὁ ἅκρος ποντίφηξ εὐλογεῖ χρυσοῦν ρόδον τὴν ἡμέραν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καὶ προσφέρει αὐτὸ εἰς τὸν ἡγεμόνα ἢ τὴν ἡγεμονίδα, ἧτις προσήνεγκε μείζονας ὑπηρεσίας τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τῷ 1160 ὁ Λουδοβίκος σ'. ὁ Νεώτερος, βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔλαβε τὸ πρῶτον χρυσοῦν ρόδον.

Ἀνευρίσκομεν ἀκόμη τὸ ρόδον χρησίμευον ὡς βραβεῖον ἐν τοῖς διαγωνισμοῖς τῆς Ἀκαδημίας τῆς ἰδρυθείσης ἐν Τουλούζῃ, ὑπὸ τὸ ὄνομα *Arbitra Palynia*, ὑπὸ τῆς Κλημεντίνης Ἰσαύρου τῷ 1491. Ῥόδα ἐκ διαφόρων μετάλλων χρησιμεύουσιν ὡς ἀμοιβὴ τῶν διαφόρων ἔργων ἅτινα κρίνονται ἄξια αὐτῆς.

Ἡ Καλλιέργεια τῶν ρόδων ἐπεκτείνεται σήμερον συντόνως εἰς τοὺς νομοὺς Σηκουάνα καὶ Ουάζης, Σηκουάνα καὶ Μάρνης καὶ Σηκουάνα. Πέριξ τοῦ Brie-Compte Robert ἐπέκεινα τῶν ἑκατῶν ροδόφιλοι οἰκοῦντες εἰς δέκα τρεῖς τῶν κύκλω δῆμων ἀσχολοῦνται περὶ τὸ κηπουρικὸν τοῦτο ἔμπόριον. Αἱ τοποθεσίαι αὗται καθίστανται ἀποθήκη, ἐξ ἧς προμηθεύονται οἱ ξένοι ἐκ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας.

Ἐννοεῖ τις εὐκόλως διατὶ γίνονται εἰδῶν καὶ ἐκθέσεις τῶν ρόδων ἀναλογιζόμενος ὅτι εἰς μόνους τοὺς δῆμους, ὧν ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω καλλιερгоῦνται ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομύρια ροδιῶν. Τὸ ρόδον εἶναι τὸ ἐκλεκτότερον ἄνθος τῶν κήπων μας, καὶ εἰς κήπος ἄνευ ρόδων ὁμοιάζει πρὸς αἰθουσαν ἄνευ κυριῶν.

Τὸ ρόδον πρὸς τούτοις καλλιερгоῦται ἐν τισὶ χώρσις ὅπως παρέχη μυρεψικὰς ὕλας.

Θὰ ἐπιξετεινόμεθα πέραν τοῦ δέοντος ἐὰν ἀπρηθμοῦμεν τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη τῶν ροδιῶν τῶν ἀναφερομένων ἐν τοῖς διαφόροις καταλόγοις, τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον κατ' ἔτος προστίθενται νέα καὶ ὅσον μία

ἑκατοστὺς καλῶν εἰδῶν ἤθελεν ἀρκέσει διὰ τὸν κήπον ἑνὸς ἔραστοῦ τῶν ρόδων.

Ἀναπολήσωμεν τελευτῶντες τὴν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ρόδου τεύου ἢ Ἰνδικῶν, ὅπερ ἐν τούτοις ἐκομίσθη ἐκ Κίνας. Ἡ εἰσαγωγὴ αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Παρατηρήθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1793 παρὰ τινι Ἀγγλῶν ροδόφιλον ὀνομαζομένῳ Πάρσονς. Διάφοροι περιηγηταὶ εἰσήγαγον αὐτὸ ἐκ νέου, ὁ Ἐβζάν τῷ 1804, ὁ σὶρ Οὐμ τῷ 1809.

Ἡ πρώτη *Βεγγαλικὴ ροδιὰ* φαίνεται εἰσαχθεῖσα εἰς Ἀγγλίαν τῷ 1771. Ἐκ νέου δὲ εἰσήχθη τῷ 1780 ὑπὸ τοῦ Κερ, ὅστις ἐκόμισεν αὐτὴν ἐκ Καντῶνας, καὶ ὁ Ἀγγλος Στάτερ ταυτοχρόνως εἰσήγαγε δεῦτερον εἶδος αὐτῆς ἐκ τῆς ἰδίας πόλεως. Ἡ ροδιὰ τῆς κήσου τῶν Γουβόρτων εἰσήχθη εἰς Γαλλίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος.

ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ΝΕΑΡΟΥ ΖΕΥΓΟΥΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ.

μετᾶφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ

N. H. ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ.

(συνέχεια· ἴδε προηγ. φυλλ.)

Καὶ αὕτη μὲν ἦτο ἡ τελευταία φράσις τῶν κατὰ τὴν 27 ἡν Μαΐου ὑπ' αὐτῆς γεγραμμένων· παρελθούσα δὲ δέκα καὶ ἐπέκεινα σελίδας·

— Ἀπὸ τῆς 27 Μαΐου, εἶπεν, ἕως τὰς 3 Ἰουνίου τίποτε δὲν ἔχω γιὰ σένα.

— Καὶ ἐδῶ τίποτε σπουδαῖον ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας. Δυστυχῶς δὲν εἶχομεν ἀνταμωθῆ διότι ἕως εἴκοσι ἀξιωματικοὶ καὶ τῶν δύο ταγματῶν μὲ τὸν ἀρχιστράτηγον καὶ τοὺς δύο ταγματάρχας εἶχομεν ὑπάγει μεταξὺ τῆς Βερρόνης καὶ τοῦ Ῥουένου διὰ νὰ κάμωμεν χωρομετρικὰς ἀσκήσεις. Εἶχα καθαλικεῦσαι τότε τὸν Ἄρην καὶ ὄλαι μου αἱ σημειώσεις γράφουν γιὰ ἐκεῖνοι: « Ἄρης ἄριστος, ἰσχυρὸς, ζωηρὸς, προστακτικὸς . . . Χθὲς δὲ ὁ ταγματάρχης ἰππεύσας αὐτὸν λίαν ἐπήνεσε κ. τ. λ. κ. τ. λ. » Εἰς τὰ τρία εἶχομεν φθάσει ἐδῶ καὶ εἰς τὰς 4 . . . ἅ! ἔχω μὴ σειρά: « Θὰ ἐπανιδῶ ἄρα γε τὴν ξαγθὴν; »

— Καὶ ὅμως νὰ ἰδῆς ἐγὼ τί ἔχω διὰ τὴν 4 ἡν Ἰουνίου: « Τῇ 4 ἡν Ἰουνίου. Γνωρίζω πλέον καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ! Τὴν ἐσπέραν ταύτην ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ προσκεκλημένου ταγματάρχου ῥίψασα ἀμέσως τὰ βλέμματα ἐπὶ τοῦ περιλαιμίου αὐτοῦ βλέπω τὸν ἀριθμὸν 21, ὥστε εἶναι ὁ ταγματάρχης αὐτοῦ. Καὶ κατὰ μὲν τὸ δεῖπνον συνομιλία ὅπως ἀσήμαντος καὶ συνηθῆς· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ἐνῶ ἐγὼ προσέφερον τὸν καφέν, ὁ πατήρ, — Ταγματάρχα, λέγει, μεγάλως ἠθέλατε μὲ ὑποχρεῶσαι, ἂν ἠδύνασθε, νὰ μοὶ προμηθεύσητε διὰ τὴν θυγατέρα μου ἵππον ἀρκούντως καλὸν καὶ φρόνιμον . . . Ἐγὼ δὲ διακόπτουσα — Ὅχι πολὺ φρόνιμον, Κύ-

ριε ταγματάρχα, διότι ἵππεύω πλέον ἄριστα (καὶ τοῦτο ἀληθές, διότι ὄντως ἵππεύω ἄριστα!) Ὁ δὲ ταγματάρχης — Θέλω ζητήσῃ, θέλω πληροφορηθῆ . . . ἅ! ἀξιωματικός τις τοῦ τάγματός μου ἔχει ἵππον ὅστις ἤθελεν ἦσθαι καταλληλότατος δι' ὑμᾶς Δεσποινίς· διότι πρὸ ἡμερῶν ἵππεύσας αὐτὸν εἶδον ὅτι εἶναι ὄντως ἄριστος. — Θὰ θελήσῃ ἄρα γε νὰ μοὶ τὸν πωλήσῃ καὶ ὠφελούμενος μάλιστα; ἠρώτησεν ὁ πατήρ. — Ὁ δὲ ταγματάρχης — Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κέρδος, εἶπεν, ἐκεῖνος θέλει ἀδιαφορήσῃ, διότι εἶναι λοχαγὸς πλουσιώτατος καλούμενος Λεονέλλος. — Λοχαγὸς καὶ πλούσιος; . . . εἶπε τότε ὁ Γεώργιος· μήπως λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὅποιον εἶδομεν διερχόμενον ἐπὶ μικρᾶς ἀγγλικῆς ἀμάξης συρομένης ὑπὸ μέλανος καὶ μικροῦ ἵππου; Τοῦ δὲ ταγματάρχου κατανεύσαντος, ὁ Γεώργιος — ὦ! ἄριστα, εἶπε, τὸν γνωρίζομεν ἢ ἀδελφῆ μου καὶ ἐγὼ, διότι πολλάκις συνηγήσαμεν αὐτόν . . . Αἱ παρειαὶ μου ἀμέσως φλογίζονται καὶ κυριολεκτικῶς εἰπεῖν ἀνάπτουσιν ὁ ταγματάρχης μὲ παρατηρεῖ. Ἐπὶ τέλους δὲ ἀναχωρῶν περὶ τὴν 10 ἡν ὥραν — Θέλω ὀμιλήσῃ, λέγει πρὸς ἐμέ, μετὰ τοῦ κυρίου Λεονέλλου, ἀλλὰ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θέλω ἐπιτύχει· διότι ὑπερβαλόντως ἀγαπᾷ τὸν ἵππον του . . . Πῶς καὶ ποῦ προβαίνουσι τὰ πράγματα! Λοιπὸν θὰ ἀγοράσω καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ! »

— Φθάνομεν εἰς τὴν 5 ἡν Ἰουνίου, τὴν

σπουδαίαν ἡμέραν. Τότε συνηγήθημεν εἰς τοῦ φωτογράφου.

— Ναί! κοντεύει καὶ ἡ πρώτη ἐπίσκεψίς σου.

Κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀπόστασις εἶχεν ἐπαισθητῶς ἐλαττωθῆ· διότι ἡ Ὀλυμπιάς προσελθοῦσα παρὰ τοὺς πόδας ἐκεῖνου καὶ ἐπὶ μικροῦ σκίμποδος καθημένη ἐστήριξε νωχελῶς τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος. Δι' ὅπερ ἐκεῖνος μὲν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς θέσεως, ὡς καλὸς στρατιωτικὸς, ἐπωφελούμενος ἠσπάσθη αὐτὴν αἰφνιδίως· ἐκείνη δὲ ἀποσυρθεῖσα (ὄχι ὅμως παρευθής.)

— Καλὰ, φθάνει· ἄρχισε τώρα· εἶπε·

Καὶ ἐκεῖνος ἀνέγνω τὰ ἐπόμενα:

— « Πέμπτη τῆς 5 ἡ Ἰουνίου. Σήμερον μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἀσκήσεων ἐπιστροφήν ὁ ταγματάρχης προσελθὼν — α Λοχαγέ, μοί, λέγει· στέργεις ἄρα γε νὰ πωλήτῃς τὸν ἵππον σου; ὦ! ποσῶς ταγματάρχα! — Οὐδὲ πολλὰ ὠφελούμενος; — Οὐδὲ πολλὰ ὠφελούμενος. — Καὶ ὅμως ἡ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἀγοράσῃ αὐτὸν εἶναι νεᾶνις ὠραιοτάτη καὶ ἤτις μάλιστα σὲ γνωρίζει. — Μὲ γνωρίζει; — Ναί· ὡς συναντήσασα πολλάκις καὶ ἰδοῦσά σε ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Οὐ μόνον δὲ σὲ γνωρίζει, ἀλλὰ καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι λόγου περὶ σοῦ γενομένου ἠρθρίασε λίαν ἐπαισθητῶς. — Τίς λοιπὸν αὕτη, ὦ ταγματάρχα; — Θυγάτηρ μηχανικοῦ τίνος Λαμπριανοῦ καλούμενου. — Νεῆνις ξανθή; — Ναί· νε-

ᾶνις ξανθή. — Κατοικοῦσα παρὰ τὸ μικρὸν ὑψωμα; — Ἀκριβῶς· ὥστε δὴλον ὅτι τὴν γνωρίζεις. — ὦ ἀπλῶς ἰδὼν αὐτήν. — Σκέφθητι λοιπὸν, ἂν θέλῃς νὰ παραχωρήσῃς τὸν ἵππον σου εἰς τὴν ὠραιάν ἐκείνην ξανθὴν καὶ χαῖρε. » Νὰ πωλήσω τὸν ἵππον μου! Εἰς ἄλλον οὐδέποτε· εἰς ἐκείνην ὅμως . . . ἀφοῦ εἶναι ὠραιοτάτη! . . . Ἐρθρίασεν ἀκούουσα τὸ ὄνομά μου! . . . ὠνειρεύετο ἄρα γε ὁ ταγματάρχης; Διατί νὰ ἐρθρίαξ; διατί; »

« Περὶ δὲ μεσημβρίαν προσκληθεῖς ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς μου ὅπως προγευματίσωμεν καὶ παρσκληθεῖς μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν μικρῶν ὅπως περιφέρω αὐτὰ ἀνὰ τὴν ἀγοράν, οὐ μόνον ἐδέχθη καὶ ὠδήγησα αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ φωτογράφῳ ἀνεβίβασα, ὅπως τὰ φωτογραφίσω. Ἄλλ' ὦ τοῦ θαύματος! ἀναβὰς εὗρισκω ἐκείνην ἐκεῖ μετὰ τοῦ μικροῦ ἀδελφοῦ, τῆς μητρὸς καὶ τοῦ μέλανος αὐτῶν κυνός. Ἄφοῦ δὲ ὁ μικρὸς ἀδελφὸς γονατίσας παρὰ τὸν κύνα ἐπὶ μακρὸν προσεπάθησε νὰ τὸν καθησυχάσῃ λέγων « ὦ πόπ! μὴ κινήσαι· διότι θὰ σὲ φωτογραφίσωμεν, » ἐπειδὴ ὁ κύων οὐδόλως προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, — ὦμίλησέ τῳ λοιπὸν σὺ, Ὀλυμπιάς, εἶπε· διότι εἰς σὲ μόνον ὑπακούει· μάλιστα δὲ ἀγγλιστί, διότι φαίνεται ἐννοῶν κάλλιον τὴν ἀγγλικὴν ἢ τὴν γαλλικὴν. Καὶ ἐκείνη — Ἄλλὰ μὴ Γεώργιε! . . . πόσον εἶσαι γελοῖος! Βιασθεῖσα ὅμως ὑπὸ τῆς μητρὸς λεγομένης — Ἐμπρός! Λύμπη μου, ἔμπρός!

καὶ σοβαρῶς βλέπουσα τὸν κύνα λέγει πρὸς αὐτὸν ἀγγλιστί: « Ἐμπρός, Πόπ, κύριε Πόπ. . . ἔλα· κάθισε ἤσυχος· βλέπε με· μπράβο· ἔτσι . . . τώρα λοιπὸν στάσου ἀκίνητος. » Ἐφάνη δὲ πραγματικῶς ἔχουσα ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ κυνός· διότι οὗτος ὑπακούσας ἔμενεν ἀκίνητος. Ἄλλ' ὅποια θελκτικὴ φωνή! ὅποιος γλυκὺς τόνος! Ἄλλὰ καὶ πρόσωπον ὅποιον! . . . Ἐπὶ πολὺ ἐθελώμην αὐτὴν ἐστατικῶς . . . ὦ! εἶναι αὕτη ἢ ἀνθηρὰ καὶ χαρίεσσα νεότης προσηπτοιμημένη! »

— Στάσου· δεῖξέ μου ἴλιγάκι.

— Διατί;

— Θαρρῶ πῶς τὰ περιγιάζεις κάπως.

— Μὲ ἀδικεῖς, ψυχὴ μου· κύτταξε!

— Ναί, ναί . . . βλέπω· ἐξακολούθει.

— Ἐξακολουθῶ:

« Τετέλεσται! θὰ τὴν παραχωρήσω τὸν Ἄρην! . . . Ἀναχωροῦσα εἶπε πρὸς τὴν ἀδελφὴν μου μετὰ συγκεκλιμένης πωσ, ὡς νομίζω φωνῆς: — α Σύγγνωτε, Κυρία, διότι ἠναγκάσαμεν ὑμᾶς νὰ περιμένητε ἐπὶ πολὺ. » καὶ ἠβέλησα μὲν καὶ ἐγὼ νὰ εἶπω τι, ἀλλ' οὐδὲν, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ εὔρω. Εὐχαρίστησα μόνον, καὶ ἠρέμα ὑποκλίνασα ἐξῆλθε. — Πόσον ἀξίεραστος κόρη, λέγει τότε ἡ ἀδελφῆ μου καὶ ἐγὼ ἀφορμὴν λαβὼν διηγοῦμαι τίνος εἶναι θυγάτηρ, πῶς ὀνομάζεται, ποῦ κατοικεῖ, καὶ ταῦτα μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ ὀρμῆς, ἦν δὲν ἠσθανόμην. Ἡ δὲ ἀδελφὴ ἐκπληκτος — Ἄλλὰ σὺ ἐρᾷσαι αὐ-

της! λέγει. 'Εγώ! ποσῶς! — Ναί, νάι. . . ἔχει καλῶς· πρέπει ὅμως νά ζητήσωμεν πληροφορίας, διότι ἂν ἐπιτύχωμεν ὥραϊαν νύμφην θά ἀποκτήσω. Μετά δέ ταῦτα ὠδήγησα τήν ἀδελφήν καί τὰ μικρά οἶκαδε . . . "Ὀχι! δέν ἐρῶμαι αὐτῆς, ἀλλά θά τῇ παραχωρήσω τόν "Αρην! Πρᾶγμα τι ὅμως μέ ἀνησυχεῖ: δηλαδή ἦτο μὲν γεγραμμένον ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ ἐμπόρου ὅτι ὁ "Αρης εἶναι ἱππεύσιμος καί διὰ γυναῖκας, ἀλλά δέν πρέπει νά πεισθῆ τις εὐκόλως εἰς ἐμπόρους. "ὦ! ἂν τῇ ἐπήρχετο αἰφνιδίως τις συμφορά! . . Καί ἐνθυμηθεῖς ὅτι εἶχον ἐπίσαγμα γυναικεῖον, ὅπερ ἡ ἀδελφή μου μετεχειρίζετο συνοδεύσά με εἰς τόν περίπατον, λέγω πρὸς τόν Πικέτον: — Θές τὸ γυναικεῖον ἐπίσαγμα ἐπὶ τοῦ "Αρεος καί λαθῶν τὸ τῶν σκελῶν κάλυμμα ὀδήγησον αὐτόν ἔξω. 'Αφοῦ δέ ἀνεβίβασα αὐτόν ἐπὶ τοῦ "Αρεος περιτυλίξας καί τὰ σκέλη του, ὡς γυναικός, διὰ τοῦ καλύμματος, ὁ δὲ "Αρης ἤρχισε νά καλπάζῃ, ὁ Πικέτος, — Δοχαγέ, λέγει· ἤξεύρει τὴν δουλειά του καί φαίνεται πολὺ καλὰ ὅτι ἐκαβαλικεύθη πολλάκις ἀπὸ γυναῖκα.» 'Ἄλλ' ἐγὼ ἐπιθυμῶν καί αὐτὸς νά λάβω πείραν τοῦ πράγματος ἀναβαίνω ἐπίσης γυναικεῖφ τῷ τρόπῳ καί τριποδίζων καί καλπάζων λέγω ἐν ἑμαυτῷ: 'Απορῶ πῶς εὐρίσκομαι ἐν τῇ γελοῖᾳ ταύτῃ καταστάσει, ἀπλῶς καί μόνον διότι πρὸ δύο ἐβδομάδων σινηήτησα νεάνιδα ξανθὴν ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ . . . Πραγματικῶς ὁ "Αρης

λοιπὸν εἶναι συνειθισμένος καί εἰς τὴν γυναικεῖαν ἱππασίαν· θά τῇ παραχωρήσω αὐτόν! τοῦ λοιποῦ θά ἀνήκη εἰς ἐκείνην! Ναί! ἀλλά πῶς; πρέπει εἶναι διὰ τοῦ ταγματάρχου νά τὸν παραχωρήσω. 'Ἄλλ' ὄχι! ἐγὼ αὐτὸς θά τὸν ὀδηγήσω ἐκεῖ καί ὁ παρ' εὐθύς! . . . 'Αναχωρῶ λοιπὸν μετὰ τοῦ Πικέτου ὀδηγοῦντος τὸν ἵππον καί εἰσερχόμενος εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας βλέπω αὐτόν πονηρῶς παρατηρούμετα με ὡσεὶ ἔλεγε: Διατί λοιπὸν ὁ Κύριος μοι εἶχε πέμψει ζητῶν πληροφορίας. Τότε κρούσας τὴν θύραν ἐρωτῶ: 'Ὁ Κος Λαμπριανός . . . ; — 'Ὁ Κύριος ἀπουσιάζει εἰς Παρισίους. — 'Ἄλλ' ἡ Κα Λαμπριανού . . . ; Εἶναι παρούσα. Παρουσίασον λοιπὸν, παρακαλῶ, τὸ δελτίον μου λέγων ἅμα ὅτι ὀδηγῶ ἐντοῦθα τὸν ἵππον μου. Μετ' ὀλίγον δέ εἰσέρχομαι καί . . ἐκείνη ἐκεῖ! μετὰ τῆς μητρὸς, τῆς μάμμης, τοῦ μικροῦ ἀδελφοῦ καί τοῦ γνωστοῦ κυνός. 'Εκ δὲ τῶν μετὰ ταῦτα οὐδὲν μὲν σαφῶς ἐνθυμοῦμαι, διότι ἤμουν ἐκτὸς ἑμαυτοῦ, ἀλλά μοι φαίνεται ὅτι ἐγένετο λόγος περὶ ὑποστέρονου ζωστήρος τοῦ ἵππου, ὅτι τῇ εἶπον τὸ ὄνομα αὐτοῦ καί ὅτι ἐδοκίμασα αὐτόν ἐπὶ δύο ἐβδομάδας. 'Ἐδέησε μάλιστα νά ὀμιλήσωμεν καί περὶ τιμῆματος, ὅτε τὰ χεῖλη μου εἶχον πλέον συγκολληθεῖ· ἀλλά βεβαίως δέν ἦτο δυνατόν νά δωρήσω τὸν ἵππον, καί πρέπει νά λάβω τὰ χρήματα, ἅτινα δι' αὐτόν ἐδαπάνησα. Καταβάντες δέ εἰς τὴν αὐλὴν παρὰ τὸν "Αρην συνωμιλήσα-

μεν πάλην; ἀλλὰ καί ἐκεῖ νομίζω ὅτι ἐφάνην τοσοῦτω γελοῖος καί ἀνόητος, ὅσον καί ἐν τῇ αἰθούσῃ . . . 'Ὁ δυστυχής! ἐνῷ σφόδρα ἐπεθύμουν νά εἶπω εἰς τὸ θεῖον ἐκεῖνο πλάσμα: Εἶσαι ἄγγελος, δι' ὃ καί σὲ λατρεύω! ἔλεγον: «Πρέπει νά τῷ προσφέρητε καθ' ἡμέραν ἕξ ὀκκάδες κριθῆς» καί ἄλλας πολλὰς ἀνοησίας . . . Ναί! εἶπον μάλιστα καί ὅτι καταλληλότερος ὢν πρὸς μικρὸν βᾶρος ἤθελεν εἶσθαι εὐτυχέστερος μετ' ἐκείνης ἢ μετ' ἐμοῦ! ὥστε δέν ἀμφιβάλλω ὅτι κακίστην ἐντύπωσιν ἐνεποίησα αὐτῇ διὰ τούτων μου καί τῶν ἄλλων ἀνοητῶν λόγων. 'Ἐπὶ τέλους δέ ὅτε μετὰ τοῦ Πικέτου ἀνεχωρήσαμεν, ἐπειδὴ ἐγὼ ἔνεκα τῆς μεγάλης μου ἀνοησίας ὀλονέν περὶ ἐκείνης ὠμίλου, ὁ Πικέτος ἀφορμὴν λαθῶν. — "ὦ! τὴν ὥραϊα τὴν ξανθούλα, εἶπε· με τί τρόπον μέ παρετηροῦσε! νομίζω ὅτι μέ ἀνεγνώρισε, διότι πολὺ καλὰ μέ ἐκύτταξε τότε ὅταν ὠμιλοῦσα μέ τὸν θυρωρόν. Τὴν εἶδες λοιπὸν, λοχαγέ μου; αὐτὴ εἶναι ποῦ μέ τόσην καλωσύνην ἐπεριποιήθηκε τὴν κόρην τοῦ θυρωροῦ ὅταν ἦτο ἄρρωστος. »

— 'Ὁ καυμένος ὁ Πικέτος· ἀπὸ ἓνα μέρος εἰς ἐκεῖνον χρεωστοῦμεν τὸν γάμον μας.

— Πραγματικῶς· ἐκεῖνος πρῶτος μοῦ ἔδωσε πολὺ καλὰς πληροφορίας διὰ σέ.

— "Ἄμ ἐγὼ ἡ δυστυχὴς ποῦ ἤρχισα νά σὲ ἀγαπῶ χωρὶς πληροφορίας; . . . "Ἄκουε νά ἰδῆς:

« Πέμπτη τῇ 15ῃ 'Ιουνίου. Θεέ μου! τὰ πράγματα οὕτω βαίνουσιν· ὥστε ἀγνοῶ ὅποιον πέρας θέλουσι λάβει. "Ἐχω ἤδη τὸν ἵππον αὐτοῦ! ἔχω τὸν "Αρην! 'Ἀλλὰ προσπαθήσωμεν νά ἀποκτήσωμεν

μικρὰν τινα τάξιν εἰς τὴν ταλαίπωρον κεφαλὴν μου. 'Ὅποια καί ὅποια τὰ σήμερον συμβάντα! »

« Μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Γεώργιος — 'Ὀλυμπιάς λέγει· σήμερον κατὰ τὰ συμπεφωνημένα θέλομεν φωτογραφήσει τον Πῶπ. — Ναί Γεώργιε· ἀλλ' ὕπαγε ἄνευ ἐμοῦ μετὰ τῆς μητρὸς, διότι ἐγὼ σήμερον δέν εὐκαιρῶ. — 'Ἀδύνατον· διότι ἂν δέν ἔλθῃς σὺ, ὁ Πῶπ δέν θέλει ἡσυχάσει . . . Καί οὕτω πεισθεῖσα ἀπέρχομαι μετ' ἐκείνων παρὰ τὸν φωτογράρον. Καθ' ἣν ὁμοῦ στιγμὴν ὁ Πῶπ ἔτοπεθεταῖτο, βλέπω εἰσερχόμενον . . . τίνα; . . ἐκεῖνον! ὄχι μόνον ἐκεῖνον, ἀλλὰ μετὰ νέας καί ὥραϊας γυναικός ἀκολουθουμένης ὑπὸ δύο παιδίων, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ ἐκάλουν αὐτόν θεῖον, μοι ἐδήλωσαν ὅτι ἡ γυνὴ ἦν ἀδελφὴ του. 'Ἐντούτοις ἐπειδὴ ὁ Γεώργιος μετ' ὄλας τὰς προσπάθειάς αὐτοῦ δέν ἠδυνήθη νά συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Πῶπ, ἀναγκάζομαι ἐκείνου παρόντος νά καταστῶ γελοῖα γελοιωδέστατη καί νά τῷ φανῶ ἴσως καί βλάξ, ἀφοῦ προέβην μέχρι τοῦ νά ὀμιλήσω τὸν κύνα ἀγγλιστί. "Ὅταν δὲ ὁ φωτογράφος ἐτελείωσεν, ἐκυθρίωσα καί μετὰ σπουδῆς ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν καί κλεισθεῖσα ἐν τῷ δωματίῳ μου ἤθελον μὲν νά διαμείνω ἐν αὐτῷ ὅλως τεταραγμένη καί ὀργισμένη, ἀλλ' ἐδέησε νά καταβῶ περὶ τὴν ἤην ὥραν ὅπως πιούμε τὸ τέιον. Μόλις ὅμως κατέβην, ὁ Πέτρος εἰσελθὼν, Κυρία, λέγει πρὸς τὴν μητέρα· ἀξιωματικὸς τις, λοχαγὸς τῶν chasseurs προσήλθε ζητῶν ὑμᾶς. — Δοχαγός! ἀλλ' ἐγὼ οὐδένα λοχαγὸν γνωρίζω· ἐνῷ δὲ ἦλθον ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἐξοχῇ πρὸς ἡσυχίαν μου, με-

τ' ἀπορίας βλέπω ὅτι μικροῦ δεῖν ἡ οἰκία μου κυριεύεται ὑπὸ στρατιωτικῶν. Χθὲς ταγματάρχης, σήμερον λοχαγός, ὥστε αὐριον θέλει ἔλθει ὀλοκλήρον τὸ γάμμα! Καὶ τίνος ἔνεκεν ἦλθεν ὁ λοχαγός αὐτός; — Κυρία, περὶ ἵππου τίνος μοὶ εἶπεν ὅτι πρόκειται δίδουσα δὲ εἰς ἐμὲ τὸ δελτίον ἡ μήτηρ — Παρατήρησον, λέγει, Ὀλυμπιάς τὸ ὄνομα τοῦτο . . . ἀλλὰ τί παθοῦσα εἶσαι τόσον ἐρυθρά; μήπως ἀλγείς τὴν κεφαλήν; — Ὁρί, μητέρα! — Παρατήρησον λοιπὸν τίνος τὸ ὄνομα. Καὶ ἐγὼ λαβοῦσα ἀναγινώσκω σιωπηλῶς: «Κόμης Ἑρρίκος Δεονέλλος, λοχαγός ἐν τῷ 21φ τάγματι τῶν chasseurs» Λοιπὸν καὶ Κόμης! λέγω ἐν ἑμαυτῇ παρ' ἄλλα τοσαῦτα προτερήματα καὶ Κόμης! Ἄ! ἀνέκραξε τότε ὁ Γεώργιος· Δεονέλλος εἶναι ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ὁποίου ἡ Ὀλυμπιάς θέλει ἀγοράσει τὸν ἵππον. Καὶ ἡ μήτηρ — Ναί, ἀληθῶς, εἶπε· τοῦτο τὸ ὄνομα ἔλεγε χθὲς ὁ ταγματάρχης· ὥστε καίτοι ὁ πατήρ εἶναι ἀπὼν πρέπει νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν ξένον καὶ δὴ εἶπε αὐτόν, Πέτρε νὰ εἰσέλθῃ. Εἰσελθὼν δὲ μετ' ὀλίγον ἐκεῖνος χαίρει· ἡ δὲ μήτηρ προσαγορεύσασα αὐτόν δι' εὐγενῶν λόγων, εἴτινες ὅμως περὶ ἐκείνου προκειμένου ἔπρεπε νὰ ἦσαν ἔτι εὐγενέστεροι καὶ εὐπρεπέστεροι. — Ὀλυμπιάς, εἶπεν· οὐμίλησον σὺ μετὰ τοῦ Κυρίου ἀφοῦ περὶ τοῦ σου ἵππου πρόκειται. Ὅτε δὲ οὕτως ἠναγκάσθημεν νὰ συνομιλήσωμεν, ἐκεῖνος μὲν μετὰ χάριτος, εὐστοχίης καὶ ἀπλότητος ὡμίλει, ἐγὼ δὲ ἐφάνην ὄντως ἡλιθία ἡλιθιωτάτη· διότι ἰστάμην πρὸ αὐτοῦ ἀδρανῆς καὶ ὥσει καταβεβλημένη. Ἄλλ' ἄς πειραθῶ νὰ ἀναμνησθῶ ὅσον ἔνεστι τῆς ἀθλίας ἐκείνης συνδιαλέξεως, δι' ἧς κακί-

στην περὶ ἐμοῦ γνώμην θὰ ἐσχημάτισε. Ἄφοῦ ἐκεῖνος μὲν ἐκάθησεν ἐφ' ἑδρας δύο μόλις βήματα ἀπεχούσης ἐμοῦ, ἐγὼ δ' εὐρέθην εὐτυχῶς ἔχουσα πρὸς τὸ παράθυρον ἐστραμμένα τὰ νῶτα, — Δεσποινίς, εἶπε· σήμερον ὁ ταγματάρχης μοὶ ἐδήλωσεν ὅτι ζητεῖτε ἵππον. — Μάλιστα, Κύριε· διότι ὁ πατήρ μου ἠθέλησε νὰ μοὶ δωρήσῃ ἵππον ἐπὶ τῇ προσεγγυζούσῃ ἐορτῇ μου . . . Μεγαλειτέρα ταύτης βλακία εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ! καὶ τίς ἡ ἀνάγκη νὰ εἶπω τοῦτο; Ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ λόγοι τότε μὲ διέφευγον καὶ ἐν τῇ ταραχῇ μου οὐδ' ἐγὼ ἤξευρον τὸ τί ἔλεγον. Ἐκεῖνος δ' ἐξακολουθῶν — Δύναμαι, εἶπε, νὰ παραχωρήσω ὑμῖν ἵππον, καταλληλότερον ὡς νομίζω πρὸς ὑμᾶς. — Ἐὐχαριστῶ πολὺ Κύριε, ἀλλ' ἐπειδὴ χθὲς ὁ ταγματάρχης ἔλεγεν ὅτι ἀγαπᾶτε λίαν τὸν ἵππον ὑμῶν, δὲν θέλω νὰ . . . — Ὁρί, Δεσποινίς! εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἵππος εἶναι ἐξαιρετος οὐδ' ἠθέλον τολμήσει ἄλλως νὰ προσφέρω αὐτόν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς πρὸς ἐμὲ εἶναι πως λεπτοφυής, διὰ τοῦτο βεβαίως μικρότερον βάρος θὰ τῷ εἶναι πολὺ καταλληλότερον.» Λέγων δὲ ταῦτα ἐψεύδετο βεβαίως· διότι ὁ ταγματάρχης, ὡς εἶπεν, ἵππεύσας ἔκρινε τὸν ἵππον ἀξιολογώτατον καὶ δι' αὐτόν· οὐ μικρὸν δὲ τὸ βάρος τοῦ ταγματάρχου, ὡς ἐκ τοῦ παμμεγίστου ὄγκου δύναται νὰ εἰκάσῃ. Ἄλλ' οἱ λόγοι του ἐκεῖνο: «Μικρότερον βάρος θὰ τῷ εἶναι πολὺ καταλληλότερον!»! . . . Ὑπάρχει τι κομψότερον, τί ὤραιότερον τοῦ ἐπαίνου τούτου, τοῦ οὕτως ἀπλῶς καὶ ἅμα εὐλαθῶς ἐκφρασθέντος; διότι δι' αὐτοῦ ἐσημαίνει βεβαίως: «Σὺ εἶσαι λεπτή καὶ ἐλαφρά, ὡς τὸ πτε-

ρόν, ὡς τὸ πτηνόν!» Προσέθηκε δὲ πρὸς τούτους: — Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐργασία ἡμῶν εἶναι τραχεῖα καὶ δυσχερής, ὁ ἵππος μου θὰ εἶναι πολὺ εὐτυχέστερος μετ' ὑμῶν. . . Τοὺς λόγους τούτους «Πολὺ εὐτυχέστερος μετ' ὑμῶν» ἐπρόφερε μετὰ τσαύτης χάριτος, τοσοῦτον ἠδέως καὶ σχεδὸν προσφιλῶς, ὥστε ἀναμφιβόλως ἐφαίνετο λέγων: «Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ εἶναι τις εὐτυχής ζῶν μετὰ σοῦ· οὐ μόνον δὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἵπποι! . . . Λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις τεχνικώτερον καὶ σεμνοπρεπέστερον τῆς φράσεως ταύτης.

(ἀκολουθεῖ).

ΚΑΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.

Σπουδαίολογοῦντες ἀποροῦμεν διατὶ ἐνῶ καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τῶν τέκνων ἡμῶν, ὡς καὶ τὸ ἠθικὸν κέρδος ἢ ἡ ἠθικὴ ζημία αὐτῶν, ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀνατροφῆς των, εἰσέτι δὲν εἰσῆχθη ἐν τοῖς σχολείοις ἢ περὶ τῶν εἰρημένων πραγμάτων διδασκαλία. Δὲν εἶναι ἄρα γε τερατώδες τὸ νὰ ἐγκαταλιμπάνεται ἡ τύχη ὀλοκλήρου γενεᾶς εἰς ἕξεις ἀνοήτους, εἰς πατρικὰς ἢ μητρικὰς ἰδιοτροπίας, εἰς ὑπαγορεύσεις τροφῶν καὶ εἰς παραινέσεις γραϊδίων; Τὸν ἀποφασίσαντα νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἐμπόριον ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀριθμητικῆς θὰ ἐμμεφόμεθα βεβαίως ὡς ἀνόητον, προβλέποντες τὴν καταστροφὴν του, καὶ ἠθέλαμεν μάλιστα ἐκπλαγῆ ἐπὶ τῇ αὐθαδεῖα του· ὡσαύτως ἠθέλαμεν λυπηθῆ τὸν νοσοῦντα, ἂν ἐβλέπομεν τινὰ, μὴ σπουδάσαντα τὴν ἀνατομίαν, λαμβάνοντα ἀνὰ χεῖρας τὴν χειρουργικὴν μάχαιραν

διὰ νὰ ἐκτελέσῃ χειρουργικὴν ἐργασίαν. Καὶ ὅμως πόσοι τῶν γονέων ἀναδέχονται τὸ δυσχερέστατον ἔργον ν' ἀναθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, χωρὶς ποτε νὰ ἐπιμεληθῶσι νὰ μάθωσι τὰς ἀρχὰς τῆς φυσικῆς, διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀγωγῆς, τὰς ὁποίας ὄφειλον νὰ λάβωσιν ὡς ὀδηγόν· τοῦτο δὲ δὲν μᾶς προξενεῖ τὴν ἐλάχιστην ἐκπληξιν ἀπέναντι πατέρων τοιούτων, καὶ τὸν ἐλάχιστον οἶκτον ἀπέναντι τέκνων, θυμάτων τῶν ἑαυτῶν γονέων.

Μυριάδες ὄντων ἀνθρωπίνων, φονευμένων, ἑκατοστῆς μυριάδες ἐπιζώντων οἶα νὰ βιώσωσιν ἐν ἀμφιβόλῳ ὑγείᾳ, ἐκατομμύρια αὐξάνοντα ἐν εὐρωστίᾳ μετριωτέρα τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ἔχωσι, παρέχουσιν ἡμῖν ἰδέαν τοῦ κακοῦ τοῦ ὁποίου γίνονται παραίτιοι γονεῖς, ἀγνοοῦντες τοὺς νόμους τῆς ζωῆς. Συλλογίσθητι, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀνατροφῆς τῶν παίδων ἐικονεργεῖ, εἴτε καλῶς, εἴτε κακῶς, ἐπὶ σύμπαντος τοῦ μέλλοντος αὐτῶν, μυριάκις δὲ ἠμπορεῖς ν' ἀπατηθῆς περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ τρόπου αὐτοῦ, καὶ ἄπαξ μόνον νὰ μὴν ἀπατηθῆς, καὶ μετὰ τὸν συλλογισμόν τοῦτον, καταμέτρησον τὴν ἔκτασιν τῶν ἀπέιρων δυστυχημάτων, τῶν εἰσαγομένων ἐν τῷ κόσμῳ, ἔνεκα τοῦ ἡμετέρου ῥιψικινδύνου καὶ ἀπερισκέπτου συστήματος ἀγωγῆς. Ἐπιτρέπομεν εἰς μικρὸν παιδίον νὰ φορέσῃ φόρεμα κοντόν, λεπτόν καὶ ἐλαφρόν, καὶ οὕτω ἐνδεδυμένον νὰ ὑπάγῃ νὰ παίξῃ ἐν ὑπαίθρῳ, ῥιγῶν ἐκ τοῦ ψύχους· ἡ ἀπόφασίς μας αὕτη θὰ ἔχῃ βεβαίως τὰ ἀποτελέσματά της ἐφ' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς, εἴτε ἔνεκα νοση-
ματος, εἴτε ἔνεκα ἐξασθενήσεως τοῦ σώ-

ματος. Τὸ ὀλιγώτερον τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖ νὰ πάθῃ εἶναι τὸ νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ ὅλην τὴν εὐρωστίαν του μέχρι τῆς ἐνηλικιωσέως του, καὶ ἐντεῦθεν νὰ προέλθωσι προσκόμματα εἰς τε τὴν πρόοδόν του καὶ τὴν εὐημερίαν του. Ὅταν τὰ παιδιά ὑποβάλλονται εἰς σύστημα τροφῆς μὴ ποικίλης, ἢ μὴ θρεπτικῆς, θὰ αἰσθάνονται τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ζωῆς των, καὶ ἡ δραστηριότης αὐτῶν, εἴτε ἄρρενα εἶναι, εἴτε θήλεα, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον θὰ ἐλαττωθῇ. Ἀπαγορεύομεν αὐτὰ νὰ παίζωσι θορυβωδῶς, καὶ ἕνεκα τῆς ἐλαφρῶς ἐνδουμασίας των, τὰ παρεμποδίζομεν νὰ ἐξέρχωνται ἐν ὥρᾳ ψύχους, πέθομεν δὲ αὐτὰ νὰ ἀποφεύγωσι τὴν χρῆσιν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ὑγείας, δι' ὧν ἐπροικίσθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως, ὅταν δὲ κατανησῶσιν ἀδύνατα καὶ νοσηρὰ, τὰ ταλανίζομεν ὡς ἀτυχή πλάσματα τῆς θείας προνοίας, ὑποβαλοῦσιν αὐτὰ εἰς τοιαύτην δοκιμασίαν! Τὸ χάος τὸ ἐπικρατοῦν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν γονέων, ὡς καὶ παντὸς ἄλλου, παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ ὑποθέτωσιν ὅτι τὰ ἀποτελέσματα δὲν ἔχουσιν αἰτίαν, ἢ ἂν ἔχωσιν, ἢ αἰτία αὕτη εἶναι ὑπερφυσική. Συμβαίνει, ἐνίοτε, ἢ ζητουμένη αἰτία νὰ ᾖ κληρονομική, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὕτη ἔγκειται ἐν τῇ παραλόγῳ πρακτικῇ ἀγωγῇ τῶν παίδων. Ἡ εὐθύνη τοσοῦτων ἀλγηδόνων, τοσαύτης ἐξασθενήσεως, τοσαύτης καταπτώσεως, ἐπιβαρύνει γενικῶς τοὺς γονεῖς. Αὐτοὶ ἔχουσιν τὸ καθήκον νὰ ἐλέγχωσι, κατὰ πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμήν πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὴν ὑπαρξίν των ἰδίων τέκνων, ἕνεκα ὅμως ἀπανθρώπου κουφότη-

τος, παραμελοῦσι τὴν γνῶσιν τῶν νόμων τῆς ζωῆς ἀναπτύξεως, τοὺς ὁποίους ἀδιακόπως παραβιάζουσι διὰ τῶν διαταγῶν καὶ τῶν ἀπαγορεύσεων αὐτῶν. Ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ διατελοῦντες τῶν κυριωτέρων φυσιολογικῶν νόμων, ὑποσκάπτουσιν, ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ, τὴν κρᾶσιν τῶν τέκνων των, καὶ, ἐκ προοιμίων, καταδικάζουσιν αὐτὰ εἰς τὴν νόσον καὶ εἰς τὸν πρόωρον θάνατον, καὶ θυσιάζουσιν οὕτω ὄχι μόνον τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, ἀλλὰ καὶ τοὺς διάδοχους αὐτῶν.

Τὰ ὀλέθρια τῆς ἀμαθείας ἀποτελέσματα ἐκδηλοῦνται μέγιστα ἐπίσης εἰς τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν, ὡς καὶ εἰς τὴν φυσικὴν. Παρατηρήσατε τὴν νέαν ἐκείνην μητέρα καὶ μελετήσατε τὴν ὀρισθεῖσαν παρ' αὐτῆς τάξιν ἐν τῷ ὀρωματίῳ τῆς τροφῆς τῶν τέκνων τῆς. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἢ μήτηρ αὕτη ἐκάθητο εἰς τὰ θρανία τοῦ σχολείου ὅπου τῆς ἐσκότιζαν τὸν νοῦν με ὀνόματα καὶ χρονολογίας, ἢ δὲ δυνάμεις τῆς σκέψεως τῆς ἐξῆσκειτο ἐλάχιστον. Ἐκεῖ δὲν ἔδωκαν εἰς αὐτὴν τὴν παραμικρὰν ἰδέαν τοῦ τρόπου τοῦ φέρεσθαι πρὸς μίαν νεογνὸν διάνοιαν. Ἐκεῖ ἡ ἀγωγή τὴν ὁποῖαν ἀπέκτησεν, ἢ πειθαρχία, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπεβλήθη, δὲν ἦτο διόλου κατάλληλος εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ οὕτω αὐτὴν, ὥστε μόνη τῆς νὰ δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν τρόπον αὐτόν. Τὰ ἐπόμενα ἔτη ἀφιέρωθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς μουσικῆς καὶ τῶν κεντημάτων, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μυθιστοριῶν καὶ εἰς τὰς διασκεδάσεις τοῦ κόσμου. Δὲν εὐρέθη ὅμως ἄνθρωπος νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν τῆς γυναικὸς αὐτῆς, πώποτε, εἰς τὰ μητρικὰ καθήκοντα καὶ εἰς τὴν βαρεῖαν εὐθύνην τὴν ὁποῖαν θὰ ἀναλάβῃ νυμφευομένη,

ὅπως οὕτω ἀποκτήσῃ τὴν βásiμον ἐκείνην νοερὰν ἀνάπτυξιν, ἣτις ἤθελε τὴν προετοιμάσει νὰ ὑποφέρῃ τὸ βάρος τῆς τοιαύτης εὐθύνης. Προβλέψατε λοιπὸν τῶρα πρὸς αὐτὴν καὶ εἰδατέ τὴν δυσχεραίνουσαν ἀπέναντι τοῦ ἐκτυλισσομένου χαρακτήρος τοῦ παιδὸς τῆς, τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὅπου ἢ φύσις εἰς αὐτὴν καὶ μόνην ἐνεπιστεῖθη. Προσέξατε, καὶ θ' ἀνακαλύψετε τὴν παχυλὴν αὐτῆς ἀμάθειαν περὶ ὅλα τὰ φαινόμενα, τὰ ἐνασχολοῦντα αὐτὴν, θὰ πεισθῆτε δὲ πόσον τυφλῶς ἐπιλαμβάνεται πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἔχει βεβαίαν πεποίθησιν, καὶ θὰ ὁμολογήσατε ὅτι ἡ τοιαύτη μήτηρ στερεῖται τῆς ὑφίστης τῶν ἐπιστημῶν! Ἡ γυνὴ αὕτη δὲν γνωρίζει τὸ ἐλάχιστον περὶ τῆς φύσεως τῶν συγκινήσεων, περὶ τῆς διεπούσης τὴν ἐξέλιξιν αὐτῶν τάξεως, περὶ τοῦ ὀρισμένου ἐκείνου σημείου ὅπου αἱ συγκινήσεις παύουσι νὰ ᾖ σωτήριοι, καὶ ἀρχίζουσι νὰ γίνωνται ἐπιβλαβεῖς. Νομίζει δὲ ὅτι ὑπάρχουσιν αἰσθήματα προσέτι ἀπολύτως κακὰ, ὅπερ ψευδέστατον, καὶ αἰσθήματα προσέτι ἀπολύτως καλὰ, μέχρις οἰουδήποτε βαθμοῦ καὶ ἐν φθάσωσιν, ἐνῶ καὶ τοῦτο εἶναι ἐπίσης πλάνη. Ἀγνοοῦσα ποῖον ἐνώπιόν τῆς ἔχει ὀργανισμόν ἔτι μᾶλλον ἀγνοεῖ τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ἐπὶ τοιοῦτου ὀργανισμοῦ οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ τρόπος τῆς μεταχειρίσεως. Καὶ ὑπάρχουσιν, ἄρα γε, ἄλλα πράγματα, τοσοῦτο ἀναπόδραστα, ὅσον τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὰ ὁποῖα καθεκάστην παρευρισκόμεθα μάρτυρες αὐτόπται; Ἀμαθῆς τῶν διανοητικῶν φαινομένων, διότι τὰ ἀγνοεῖ, δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν ν' ἀνακαλύψῃ τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσμα-

τα αὐτῶν. Ἡ μεσολάβησις τῆς λοιπὸν ἀποβαίνει πολλάκις ἐπιβλαβεσττέρα τῆς ἀπολύτου ἀπουσίας αὐτῆς. Στενωχωρῶσα, κατὰ πᾶσαν στιγμήν τὴν κοινωνικὴν καὶ εὐεργετικὴν πορείαν τῶν δυνάμεων τοῦ παιδός, παραβλάπτει τοιοτοτρόπως τὴν τὴν εὐεξίαν του, τὸ μέλλον του, καὶ διαφθείρει τὸν χαρακτήρα του, ὡς ἐπίσης διαφθείρει καὶ τὸν ἰδικόν τῆς, καὶ ἀποξενοῦται τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. Ἀναγκαζομένη ὑπὸ τοῦ φόβου, ὑπὸ τοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἀγερωχίας, διευθύνει τὰς διαθέσεις τοῦ παιδίου πρὸς τὰς πράξεις ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας νομίζει ὡφελιμώτερον νὰ ἐνθαρρύνῃ αὐτὸ, οὐδόλως δὲ φροντίζει περὶ τοῦ αἰτίου ὅπως ἡ ἐξωτερικὴ πρᾶξις συμφωνήσῃ πρὸς τὴν νομιζομένην ἀγαθοποιὸν αὐτῆς ἰδέαν, οὕτω δὲ ἀντὶ αἰσθημάτων εὐγενῶν, ἀναπτύσσει τὴν ὑπόκρισιν, τὴν νωθρείαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν. Καὶ ἐνῶ φαίνεται πρὸς τὸ τέκνον τῆς ὡς ἐξουσιάζουσα ἑαυτὴν, αὕτη τὸ ἐπιπλήττει διὰ πράγματα, ἕνεκα τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἄξιον ἐπιπλήξεως, καὶ ἐνῶ φαίνεται εἰλικρινὴς πρὸς αὐτὸ, τοῦ δίδει πάντοτε τὸ παράδειγμα τοῦ ψεύδους, ἀπαγγέλλουσα κατ' αὐτοῦ ἀπειλὰς τὰς ὁποίας οὐδόλως ἐκτελεῖ. Καὶ ὅμως ἀγνοεῖ ὀλοτελῶς τὴν ἀλήθειαν ὅτι, τόσον ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς τροφῆς, ὡς καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἢ μόνη σωτήριος διδασκαλίᾳ εἶναι ἢ πείρα τῶν καλῶν ἢ κακῶν, εὐαρέστων ἢ δυσαρῆστων, συνεπειῶν, τῶν πηγαζουσῶν φυσικῶς ἐκ τῶν ἰδίων ἡμῶν πράξεων. Ἀφώτιστος πάσης θεωρίας ἀνίκανος νὰ αὐτοδιοικηθῇ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδός ἐκτυλισσομένων συμβεβηκότων, ἢ νέα αὕτη μήτηρ ἀκολουθεῖ ἀσυλλογίστως καὶ ὀλεθρίως, μόνον καὶ μόνον, τὰς στιγμιαίας αὐτῆς ὀρμάς.

Μη δὲ, καὶ αὐτὴ ἡ νοερά ἀγωγή δὲν διευθύνεται ἀπαράλλακτως ὡς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν φυσικὴν; Ἄν παραδέχουσι ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς διέπεται ὑπὸ νόμων, καὶ ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς διανοίας τοῦ παιδὸς εἶναι σύμφωνος μὲ τοὺς νόμους αὐτοὺς θὰ συμπεράνης βεβαίως ὅτι ἡ ἀγωγή δὲν δύναται νὰ διευθυνθῇ καλῶς, ἄνευ τῆς γνώσεως τῶν ποιούτων νόμων. Παραλογισμὸς ὅμως θὰ εἶναι, ἂν ὑποθέσῃς ὅτι δύνασαι νὰ κανονίσῃς τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν ιδεῶν, χωρὶς προηγουμένως νὰ μάθῃς πῶς αἱ ἰδέαι σχηματίζονται. Πῶς λοιπὸν ὡς σήμερον ἐνεργεῖται ἡ διδασκαλία, δύναται νὰ διαφέρῃ τῆς προπούσης καὶ ἐπιθυμητῆς διδασκαλίας, ἀφοῦ δὲ, ὑπάρχουσι σχεδὸν διόλου γονεῖς, εὐάριθμοι δὲ εἶναι οἱ διδάσκαλοι, οἱ γνωρίζοντες τὴν ψυχολογίαν! Ὅθεν ἡμποροῦμεν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ σημερινὸν σύστημα τῆς διδασκαλίας εἶναι ἐλαττωματικώτατον, καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπους, διότι ἐνῶ τὸ σύστημα αὐτὸ παρασιωπᾷ τὰ οὐσιωδέστερα τῶν πραγμάτων, τὸ πνεῦμα ὑποχρεοῦται εἰς πᾶν ὅτι τοῦ εἶναι κακόν, καὶ ὑποχρεοῦται δι' ἑκατέρωθεν κακώτερας μεθόδου. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μάλλον περιωρισμένης ἰδέας ὅτι ἐν τοῖς βιβλίοις ἔγκειται ὁλόκληρος ἡ ἀγωγή, οἱ γονεῖς βάλλουσι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ παιδὸς τὸ ἀλφαβητάριον λίαν πρωϊμῶς. Οἱ διευθύνοντες δὲ τὴν ἀγωγήν μας, ἀρνούμενοι τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἡ χρῆσις τῶν βιβλίων εἶναι μέσον συμπληρωματικόν, καὶ ὅτι ἡ δι' αὐτῶν ἀποκτηθεὶς μάθησις εἶναι ἔμμεσος, ἐν ἐλλείψει τῆς ἀμέσου—μέσου τοῦ ὄραξ διὰ ξένων ὀφθαλμῶν, ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ βλέπωμεν διὰ τῶν ἰδίων—εἶναι πάντοτε πρόθυμοι νὰ μᾶς

προτιφέρωσι τὰ πράγματα διὰ δευτέρας χειρὸς, ἀντὶ νὰ μᾶς εὐκολύνωσι τὴν διὰ τῆς πρώτης χειρὸς ἀποκτησὶν αὐτῶν. Μη ἐννοοῦντες δὲ τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν τῆς αὐτομάτου ταύτης ἀγωγῆς, ἣτις εἶναι προτὶν τῶν πρώτων ἡμῶν ἐτῶν, καὶ τυφλώτοντες ἀπέναντι τῆς ἀενάου παρατηρήσεως εἰς τὴν ὁποίαν ὁ παῖς ἀφοσιούται, καὶ ἣτις, ἀντὶ νὰ παραγνωρίζηται καὶ νὰ παρεμποδίζηται, πρέπει ἐπιμελῶς νὰ βοηθῆται, καὶ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ πληρέστερον νὰ τελειοποιῆται, ἐπιμένουσι νὰ προσηλόνωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ εἰς ἰδέας ἀκαταλήπτους καὶ εἰς πράγματα προξενούοντα ἀποστροφήν, ἐν τῇ τοιαύτῃ τοῦ βίου ἡλικίᾳ. Κυριεῶμενοι δὲ ὑπὸ τῆς δαιτυδαμονίας ταύτης, τῆς ὀδηγουμένης εἰς τὴν λατρείαν τῶν συμβόλων τῆς ἐπιστήμης, ἀντὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς, ἀμβλυωποῦσιν ἀπέναντι τῆς ἀληθείας ὅτι τότε μόνον πρέπει ν' ἀνοιχθῶσιν ἐν τοῖς βιβλίοις νέαι πηγαὶ γνώσεων, ὅταν πλησιάζωσι νὰ ἐξαντληθῶσιν αἱ ἀποβλέπουσαι τὰ πράγματα τῆς οἰκίας, τῆς ὁδοῦ, καὶ τοῦ κήπου, καὶ κατανοηθῶσιν αἱ παρακολουθοῦσαι αὐτὰ ἐνέργειαι, καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διότι ἡ ἀμεσος γνώσις εἶναι προτιμητέα τῆς ἐμμέσου, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ ἐν τοῖς βιβλίοις λέξεις δὲν ἡμποροῦν νὰ γεννήσωσιν εἰ μὴ ἀναλόγους τῆς ἀποκτηθείσης πείρας τῶν πραγμάτων ἰδέας. Σημείωσον ἔπειτα ὅτι ἡ τυπικὴ αὕτη διδασκαλία ἀρχίζει λίαν ταχέως, διευθύνεται δὲ, παραβλεπομένων τῶν νόμων τῆς νοερᾶς ἀναπτύξεως. Ἡ διάνοια ἡμῶν βαδίζει ἐκ τῶν συγκεκριμένων εἰς τὰ ἀφηρημένα. Τῆς ἀληθείας ταύτης περιφρονουμένης, αἱ θεωρητικαὶ μελέται προτάσσονται, ὡς

ἢ τῆς γραμματικῆς, ἣτις ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ ἐσχάτη τῶν σπουδῶν. Ἡ πολιτικὴ γεωγραφία, νεκρά καὶ ἀνωφελὴς εἰς τὸ παιδίον μάθησις ἔπρεπε ν' ἀποτελῇ παράρτημα τῆς κοινωνιολογίας, καὶ ὅμως ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχίζει πρωϊμώτατα, ἐνῶ ἡ κυριολεκτικῶς λεγομένη γεωγραφία, πρᾶγμα εὐνόητον καὶ εὐχάριστον εἰς τὴν πρωϊμὰν ἡλικίαν εἶναι σχεδὸν παρημελημένη. Καὶ δύναται τις εἰπεῖν, ὅλα τὰ εἰς τὰ παιδία διδασκόμενα μαθήματα κατατάσσονται ἀνωμάλως. Ὅρισμοί, κανόνες καὶ ἀρχαὶ προπορεύονται, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἔπωνται, ν' ἀποκαλύπτονται δὲ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὡς ἔπρεπε φυσικῶς νὰ γίνηται, κατὰ τὰς περιπτώσεις ἐκάστοτε. Μεθ' ὅλα ταῦτα, ὡς ἐπιμέτρον τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος, τάσσεται ἐπὶ τέλους ἡ διδασκαλία τῆς καθ' ἑξὶν ἀπομνημονεύσεως, ἣτις θυσιάζει τὸ πνεῦμα ὑπὲρ τοῦ γράμματος. Τέλος πάντων οἱ διδάσκαλοι ἀμβλύνουσι τὰς ἀντιλήψεις τῆς νέας ἡλικίας διὰ τῆς φροντίδος τὴν ὁποίαν ἔχουσι νὰ ἀνθίστανται κατὰ τῆς φύσεως, καὶ νὰ βιάζωσι τὴν πραιοχὴν τοῦ μαθητοῦ νὰ στρέφεται πάντοτε πρὸς τὰ βιβλία. Θελοντες δὲ νὰ καθορθῶσιν ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὴν νῦν τοῦ πράγματος τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ δεχθῇ, καὶ νὰ τοῦ παραστήσωσι πρὸ τῶν πραγμάτων, τὴν γενικὴν αὐτῶν ἰδέαν συγχίζουσι τὸ πνεῦμά του, καὶ μεταβάλλουσι αὐτὸν εἰς δοχεῖον ιδεῶν ἄλλοτρίων, ἀντὶ νὰ δημιουργήσωσιν αὐτὸν ἐρευνητὴν δραστήριον παντὸς πράγματος καὶ πάσης ἰδέας. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ ὀλίγισται διάνοιαι νὰ κατασταθῶσιν ὅταν ἔπρεπε γόνιμοι. Μετὰ τὰς ἐξετάσεις δὲ τὰ βι-

βλία τίθενται κατὰ μέρος. Αἱ ἀποκτηθεῖσαι γνώσεις, διὰ τὴν ἐλλείψιν ὀργανώσεως καὶ τακτοποιήσεως, ἀπόλλυνται τάχιιστα, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν μείνει, διατελεῖ σχεδὸν πάντοτε εἰς κατάστασιν ἀδρανῆ, διότι δὲν ἐκκαλιεργήθη ἡ τέχνη τῆς τῶν γνώσεων ἐφαρμογῆς, καὶ δὲν ἀνεπτύχθη ἡ δύναμις τοῦ παρατηρεῖν μετ' ἀκριβείας καὶ τοῦ ὀλοθῆναι σκεπτεσθαι. Πρόσθετε δὲ εἰς ταῦτα ὅτι ἐνῶ πολλὰ τῶν διδασκόμενων πραγμάτων μικρὰν σχετικῶς ἔχουσι ἀξίαν, πληθὺς ἄλλων γνώσεων, σπουδαιοτάτων ἡμεληθῆ ὀλοτελῶς.

Τὰ πράγματα λοιπὸν εἶναι τοιαῦτα ὡς τε δυνάμεθα νὰ συμπεραίνωμεν ἐκ τῶν προτέρων οὕτω πως: Ἡ φυσικὴ ἠθικὴ, καὶ διανοητικὴ ἀγωγή τῆς νεότητος εἶναι οἰκτρῶς ἐλαττωματικὴ, καὶ, κατὰ μέγα μέρος, εἶναι τοιαύτη, διότι οἱ γονεῖς ἀγνοοῦσι τὴν ἐπιστήμην, ἣτις μόνη δύναται νὰ φωτίσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Τί δὲ νὰ περιμένωμεν, ὅταν βλέπωμεν ἀναλαμβάνοντας τὴν λύσιν τοῦ δυσκολωτέρου τῶν ζητημάτων ἀνθρώπους μὴ φαντασθέντας κἄν ποτε νὰ μάθωσι τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ λύσις αὕτη στηρίζεται; Μαθητεία μακρὰ εἶναι ἀναγκαία πρὸς κατασκευὴν ὑποδήματος, πρὸς οἰκονομίαν οἰκίας, πρὸς κίνησιν πλοίου, πρὸς διεύθυνσιν ἀτμομηχανῆς. Τίς λοιπὸν δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ σωματικὴ καὶ διανοητικὴ ἀνάπτυξις ἐνὸς ἀνθρώπινου ὄντος εἶναι συγχρητικῶς πρᾶγμα τοσοῦτον ἀπλοῦν, ὥστε ὁ τυχὼν νὰ δυνηθῇ νὰ διοικήσῃ αὐτήν, ἄνευ προηγουμένης μελέτης; Ἄν ὀρθῶς συλλογίζωμεθα ὅτι ἡ διεξαγωγή τοιαύτης ἀναπτύξεως εἶναι ἡ πολυπλοκώτερα τῶν φυσικῶν ἀναπτύξεων, καὶ ὅτι τὸ καθήκον τῆς πρὸς αὐτὴν ὀρειλομέ-

νης βηθείας είναι μέγα καὶ δυσβάστακτον, δὲν εἶναι ἀφροσύνη νὰ μὴ προπαρασκευάζωμεν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγίστου τούτου καθήκοντος; Ἡ τιαύτη λοιπὸν προπαρασκευὴ εἶναι ἀναπόφευκτος καὶ ἀπολύτως ἀναγκαία ἀπέναντι πάσης θυσίας. Πατὴρ, ὀδηγηθεὶς ὑπὸ ἀρχῶν ἐσφαλμένων τὰς ὁποίας ἀνεξετάστως ἠτήπασθη, ὅταν ἀπολέσῃ τὴν ἀγάπην τῶν τέκνων του, διότι δὲ τῆς μεγάλης του αὐστηρότητος ὤθησεν αὐτὰ εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ ἀνυποτάξιαν καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν καταστροφὴν, γενόμενος διὰ τοῦτο δυστυχὴς, θὰ εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ σκεφθῇ ὅτι ἡμέλεια τῆς ἠθολογίας θὰ ἀπέβαιεν εἰς αὐτὸν ὠρελιμωτέρα τῆς μελέτης τοῦ ἀρίστου τῶν ἀρχαίων ποιητῶν. Μητέρα, θρηνοῦσα τὸ τέκνον της, ἀποβιῶσεν ἕνεκα ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ, καὶ παρὰ ἱατροῦ εἰλικρινοῦς ἀκούσασα ὅ,τι καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ὑποπτεῖται ἤδη, δηλαδὴ ὅτι τὸ τέκνον της ἤθελε σωθῆ, ἂν ἡ σωματικὴ αὐτοῦ κατάστασις δὲν ἦτον ἐξηνητημένη, ὡς ἐκ τῆς καταχρήσεως τῆς μελέτης, μικρὰν θεαίως εὐρίσκει παρηγορίαν, ἀπέναντι τῆς θλίψεως καὶ τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος, ἐν τῇ ἀναμνήσει ὅτι τὸ τέκνον της ἐγνώριζε νὰ ἀναγινώσκῃ τὸν Δάντην ἰταλιστί.

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἑρβέρτου Σπένσερ).

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἀνεχώρητε κατευθυνόμενοι εἰς Κερασοῦντα μέλλων νὰ ἐπκνέλη μετὰ βραχεῖαν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διαμονὴν ὁ ἰατρός κ. Μ.Ι.Τ. Παπαδόπουλος.

== Ἀφίκετο ἐκ Βατοῦμὸ συμπολίτης ἡμῶν κ. Παναγιώτης Ἀμοιρίδης.

— Ἀπβίωσε τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν πάσχων ἀπὸ τινος ὁ σεβαστὸς γέρον X' Πάνος Σουλιάδης. Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο τὴν ἐπιούσῃν μεγαλοπρεπῶς καὶ λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐπικήδειος μὲν ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Μητροπόλεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔνθα εἶχε ψαλῆ καὶ ἡ ἐπικήδειος αὐτοῦ ἀκολουθία, ἐπιτάριος δὲ, ἐν τῷ νεκροταφείῳ κατ' ἐντολὴν τῆς φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, ἧς ὁ μακαρίτης ζῶν διετέλει πρόεδρος ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωάν. Γιαννικαπάνη, ἐξύμνησε τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάτος· ὁ μακαρίτης ὑππρέτησε πολυειδῶς τὴν πατρίδα χρηματίσας πολλὰκις ἔφορος τῶν σχολείων, Σύμβουλος καὶ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου αὐτῶν καὶ μέλος τῆς Δημογεροντίας· γνωστὴ εἶναι εἰσέτι ἡ δωρεὰ, ἣν πρότινος χρόνου ἐποίησατο ὁ μακαρίτης πρὸς τὴν φιλόπτωχον Ἀδελφότητα ἀναγορευθεὶς ἐπίτιμον μέλος καὶ Εὐεργέτης τοῦ φιλανθρωπικοῦ καὶ κοινωφελοῦς τούτου σωματείου. Αἰωνία του ἡ μνήμη!